

Головащенко Ольга Сергіївна

*кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрНУ*

**ДО ПИТАННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ:
ДОСВІД ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ**

Наукова робота присвячена дослідженню правового забезпечення дослідницьких інфраструктур на підставі аналізу досвіду Чеської Республіки. Автор проаналізував правову основу та практику функціонування дослідницьких інфраструктур в Європейському дослідницькому просторі.

Ключові слова: дослідницькі інфраструктури, Європейський дослідницький простір, науково-дослідна діяльність, Дорожня карта великих дослідницьких інфраструктур Чеської Республіки.

Holovashchenko Olha

*PhD, Senior Research Fellow, Leading Researcher
of the Scientific & Research Institute of Providing Legal Framework
for the Innovative Development of NALS of Ukraine*

**TO THE ISSUE OF LEGAL SUPPORT
OF RESEARCH INFRASTRUCTURE:
THE EXPERIENCE OF THE CZECH REPUBLIC**

The scientific work is devoted to the study of the legal support of research infrastructures based on the analysis of the experience of the Czech Republic. The author analyzed the legal basis and practice of the functioning of research infrastructures in the European Research Area.

Keywords: Research infrastructures, European Research Area, Research & Development (R&D), Roadmap of Large Research Infrastructures of the Czech Republic.

Підписання Україною Угоди про асоціацію з ЄС створило необхідність поглиблення зв'язків з політикою Європейського Союзу,

у тому числі у сфері наукового та технологічного співробітництва. Відповідно до ст. 374-375 Угоди, з метою наукового розвитку та зміцнення свого наукового потенціалу для вирішення національних та глобальних викликів, співробітництво спрямовується на сприяння залученню України до Європейського дослідницького простору [1].

Відповідно до ст. 2 Регламенту Ради ЄС № 723/2009 від 25 червня 2009 року, термін «дослідницька інфраструктура» означає об'єкти, ресурси та супутні послуги, які використовуються науковою спільнотою для проведення досліджень найвищого рівня у відповідних галузях та охоплюють основне наукове обладнання або набори інструментів; ресурси, засновані на знаннях, такі як колекції, архіви або структури наукової інформації; створення інфраструктур на основі інформаційних та комунікаційних технологій, таких як мережа, обчислювальна техніка, програмне забезпечення та зв'язок, або будь-яка інша сутність унікального характеру, необхідна для досягнення досконалості у дослідженнях. Такі інфраструктури можуть бути «односторонніми/локальними» або «розподіленими» (організована мережа ресурсів) [2].

Вагоме значення науково-дослідницької інфраструктури в аспекті вдосконалення національних дослідницьких та інноваційних систем держав-членів ЄС, в цілому Європейського дослідницького простору (ERA) та міжнародної конкурентоспроможності держав-членів ЄС у глобальному контексті знайшло своє відображення у низці важливих заходів, які були вжиті країнами ЄС за останній період. Дослідницькі інфраструктури стали базисом для проведення науково-дослідної та дослідно-конструкторської діяльності (Research & Development (R&D)), оскільки основна маса матеріально-фінансових та людських ресурсів, технологічних знань була зосереджена в межах їхніх можливостей. Таким чином, дослідницькі інфраструктури сприяють досягненню вагомих результатів у фундаментальних дослідженнях та розвитку передових технологій.

Чеська Республіка також відреагувала на значне зростання ролі дослідницької інфраструктури в умовах глобальних викликів. Враховуючи, що дослідницька інфраструктура є однією із ключових елементів національної системи досліджень та інновацій, країною

було зроблено низку кроків, спрямованих на її правове та матеріальне забезпечення.

Так, у 2002 році був прийнятий Закон про підтримку досліджень та розробок [3]. Цей ключовий документ визначив підтримку R&D у Чеській Республіці. Він закріпив основні форми фінансування досліджень та розробок, основні урядові органи, відповідальні за R&D та процедурні кроки щодо їх призначення, та використання цього виду фінансової допомоги. У 2009 році поправка до цього закону дозволила створити Технологічне агентство Чеської Республіки. Міністерство освіти, молоді та спорту стало центральним органом державного управління Чеської Республіки, відповідальним за підтримку «великих науково-дослідних інфраструктур» та почало сприяти міжнародному співробітництву великих дослідницьких інфраструктур Чеської Республіки та їх членству в консорціумах, особливо в юридичних особах Європейського консорціуму дослідницької інфраструктури (ERIC).

У 2010 році Міністерство освіти, молоді та спорту вперше підготувало Дорожню карту великих дослідницьких інфраструктур Чеської Республіки, а згодом відбулось її оновлення у 2011 та 2015 роках. Останнє видання Дорожньої карти 2019 року представляє стратегію фінансування великих дослідницьких інфраструктур у 2016–2022 роках. Майбутнє оновлення Дорожньої карти заплановано на 2023 рік, коли буде започаткована фінансова основа для підтримки великих науково-дослідних інфраструктур з державних фондів Чеської Республіки на 2023–2029 роки.

Згідно з чинним законодавством Чеської Республіки, велика дослідницька інфраструктура визначається як «дослідницька інфраструктура, яка є науково-дослідною установою, необхідною для проведення комплексних досліджень та розробок з високими фінансовими та технологічними вимогами, схваленими Урядом та встановленими для також можуть використовуватися іншими дослідницькими організаціями» [4].

Дорожня карта великих дослідницьких інфраструктур Чеської Республіки — це стратегічний документ цієї країни, який відображує її підхід до формування політики щодо великих дослідницьких

інфраструктур. У міжнародному контексті Дорожня карта еквівалентна Дорожній карті Європейського стратегічного форуму з дослідницької інфраструктури (ESFRI), та являє собою внесок Чехії у ландшафт дослідницької інфраструктури, побудованої та діючої в Європі та у всьому світі.

Дорожня карта складається з 6 дисциплінарних напрямків: фізичні науки, енергетика, екологічні науки, біомедицина, суспільно-гуманітарні науки та е-інфраструктури/інфраструктури цифрових досліджень. Кожен з цих розділів Дорожньої карти починається з короткого ландшафтного аналізу, який визначає окремі великі дослідницькі інфраструктури в контексті їх можливостей у відповідній науковій галузі. Кожна велика дослідницька інфраструктура, що включена до Дорожньої карти, потім описується з огляду на її досвід та спеціалізацію в галузі технологій, співпрацю в ERA та іншими макрорегіональними мережами дослідницької інфраструктури, а також її соціально-економічні переваги.

Таким чином, за останні роки дослідницька інфраструктура ЄС зазнала безпрецедентного розвитку, про що вказує помітний прогрес у цьому питанні на всіх рівнях політичної, правової та фінансової координації. Приклад Чеської Республіки щодо питання дослідницької інфраструктури підтверджує успіхи, досягнуті на національному рівні.

З огляду на вищезазначене, можна дійти висновку, що визначення пріоритетних напрямків вдосконалення національних дослідницьких та інноваційних систем, їх реалізація в Україні потребує врахування пріоритетів та досвіду європейського дослідницького простору та співпраці в межах програми «Горизонт Європа» (Horizon Europe).

ЛІТЕРАТУРА

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011/conv#n2355.

2. Council Regulation (EC) No 723/2009 of 25 June 2009 on the Community legal framework for a European Research Infrastructure Consortium (ERIC).

URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2009.206.01.0001.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2009%3A206%3ATOC.

3. The Act No. 130/2002 Coll. on the Support of Research and Development from Public Funds and on the Amendment to Some Related Acts. URL: <http://www.czech-research.com/rd-system/key-documents/act-no-1302002-coll-on-the-support-of-research-and-development/>.

4. Roadmap of Large Research Infrastructures of the Czech Republic for the years 2016–2022. URL: https://www.vyzkumne-infrastruktury.cz/wp-content/uploads/2019/11/Aktualizace-Cestovn%C3%AD-mapy-2019_en.pdf.

REFERENCES

1. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011/conv#n2355 [in Ukrainian].

2. Council Regulation (EC) No 723/2009 of 25 June 2009 on the Community legal framework for a European Research Infrastructure Consortium (ERIC). URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2009.206.01.0001.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2009%3A206%3ATOC [in English].

3. The Act No. 130/2002 Coll. on the Support of Research and Development from Public Funds and on the Amendment to Some Related Acts. URL: <http://www.czech-research.com/rd-system/key-documents/act-no-1302002-coll-on-the-support-of-research-and-development/> [in English].

4. Roadmap of Large Research Infrastructures of the Czech Republic for the years 2016–2022. URL: https://www.vyzkumne-infrastruktury.cz/wp-content/uploads/2019/11/Aktualizace-Cestovn%C3%AD-mapy-2019_en.pdf [in English].